

קול מבשר

וואסענבלאטט. ערשיינט יעדען דאנערסטאג.

Zweiter Jahrgang No. 20	אין זייער ארט אלליין דאשטעהענדיג דעם ארטאן פיר	יום ה' פרשת כי תבא
KOLOZSVÁR, Szep. 13 1900.	קהילות שוחטים לעהער בלמדים	אדרעסע: „KÖL MVÁSZÉR“ KOLÓZSVÁR
Concourse werden mit 10 kronen pr. Stelle berechnet, von welche je 8 kronen dem Cultusbeamtenfund zugeführt wird. Anzeigen werden mit 4 Heller pr Wort berechnet.	בתורים (ט) ספרים רבנים.	פרייז: נאנציעהריג 6 Kronen האלבעהריג 3,50 „ פיערטויעהריג 2 „ איינצעלנע טימער 20 Heller

ליגע רעליגיאן פער איינבאר אונד נאך דען פאטער לענדלישען געזעטצען ערלויבט זינד, אן דער לאגע דער געמיינדעבעאמטען דערארט צו העלפען, דאס זיא איהרער שטעללונג ענטשפרעכענדיג אנטווערן אונד עקסטרען קענען.

בעגרינדונג.

ווי קענען ניכט ווייטער מיט געשלאסענען הענדען צושייען, דאס דייעזע בעאמטען, דערען לעד בען אונד מאראליטעט ניכט נור טאקעללאז, אונד דערן „מוסטעהאפט“ זיין זאלל, וועלכע דאס הויפטשטיצען אונדערער הייליגע רעליגיאן זינד, אונדעס זיא דא וויכטיגסטען אונדערען דער רעליגיאן אויסאיינען אונד דערען פערדיענסט זא צוזאגען דאס הויפט איינזאמלסט קוועללע דער געמיינדע בילדעט, אים דער געד מינישטע דער מענטשען אויסגעשלאסען, אללגעמיין אונטערדריקט אונד פעראכטעט, אונד פיעלליכט העס ווענען, ווייל זיא לויט איהרעם בעדופע דא פערשייע דענען לייגען אייגעס יעדען ניכט בעפרויעדיגען קענען, אונטערלדיג „אייגענעכטיגע פערפאלגונגען“ אונד דען גרעסטען נאטהילדיגען פרויעגעבען ווערדען.

ווי דירפען עס ניכט שטילשטוינענדיג צוועהען, דאס דייעזע טרייע בעאמטען, וועגן זיא צופאלגע איהר רעס אלטערס אדער קראנקהייטסחאלבער, איהרער שווערע אויפנאכע ניכט מעהר ענטשפרעכען קענען, זאן יעדען פערלאסען, עווענטועל, פערשטאסען דעם בעסטעלשטאבע געווינהעט ווערדען. עס דארף איך ניכט שטילשטוינענדיג צוגעלאסן סען ווערדען, דאס הייל ביים אכטערטען דייעזער בעאמטען, דאס איהר לעבען אים דייענסטע דער רעס ליגיאן אונד דער געמיינדע צוגעבראכט האבען

אויפרוף! אן דיא געעהרטען פארשטענדע דער יודישען געמיינדען!

ווי בעעהרען, אונד היעמיט דיא גרינדונג אונד זערעס נייען פער אייגעס דען לעבליכען געמיינדע-פארשטענדען צור קענטניס צו ברינגען; זיא ביינענדיג, דאס זיא אונזערעם בעשטרעבען איהרע ווערטען אויפטרקאמקייט שטענדיג אונד אונד אין אונזערעם אונטערנעהמען העלפען אונד אונטערשטיצען מענען.

דא דיא לאגע דעם גרעסטענטיילס דער יודישען געמיינדעבעאמטען (הונים, שוחטים) אין אונזערעם פאטערלאנדע טאנענליך ערגער ווירד, האבען ווי דען ענטשלוס געפאסט, אים ראהמען דער געבארטע אונזערעם גלויבענס, דער געזעטצע אונזערעם פאטערלאנדעס אונד אים איינפערנעהמען דער לעבן ליבען געמיינדען, אהנע יעמאנדען איינע מאט ריעללע לאסט אויפצוברענגען, דייעזע „טרויערע“ לאגע צו בעסערען.

אין פער איין ווארדע געגרינדעט מיט דעם טיטעל: „Hazai Izraelita Hitközségi Alkalmazottak (פערבאנד דער פאטערלענדישען קולטוסבעאמטען, אדער אונזערע טיטעל: „HHA szövetezet“ דאמיציל דעם פער איינעם; (ביז צור דעסען פאלקאמענע ענטוויקקעלונג) אים קליווענבורג, צוועקק דעם פער איינעם; מיט אינאנשפריכנאהמע זאלבער אנשטענדיגער מיטטעל, וועלכע מיט דען זאטצונגען אונזערער הייז

שלאפט — ווייל איהרע שטאטוטאן פאס, קולטוסמיר ניסטער — ווא געביהרענדיג אן דער קאנצילי צור גוטאכטונג איבערגעשיקט ווארדען דארט ווארדען דייעזעלען אייגעשלעפט. — עבען דעסחאלב ווערדען מינע שטאטאטען דערארט פערפאסט, דאס עס נאר ניכט צופערעסארט דעם קולטוסמיניסטעריום געהערט, דעסא ווענדיגער קאממען דייעזעלען צור קאנצילי —

געלעגענהייטס רעדען

שנעלל אונד ביללג, אונדענע אונטער „Snell“ קאן דא עקספ. דעם יוד טאנעבלאטט אין פעסט „undgut“ אונד גוט

קונדמאכונג.

ווענען געוויסען גרינדען מוסס דער יודישע אויפרוף אן דיא געמיינדען ביז צור קאממענדיגע טימער וועגלייבען, אחרונט קענען ערסט קאטל מענדע וואכע פערזענדעט ווערדען.

שטעללען.

אין Bars Endred (שטיקווא —) ווירד געזוכט שרייב פד זאפארט, געהאלט (60) קראנען אונד פרייער וואהונג.

אדרעסע אן Sum. Weisz

אין Kneura (נעאלא) ווירד געזוכט שרייב ובעית אונד רעליגיאנלעכערער פיר דען געהאלט וועגענעליך 11 קראנען אונד וואהונג. (קאמ. בארש) אדרעסע: אן: Lázár Hermán

יאהרצייט טאבעללען

מיט אויסרעכענונג דער יאהרצייט אויף דער איבן ליכע צייטעכענונג אונד נוסח על מצבות, פערפערטיגט שנעלל אונד ביללג.

S. Klein in Kökönyesd Com. Ugoosa

Felelős szerkesztő, lap- és nyomda tulajdonos Weinstein Béni Kolozsvárt. Saját nyomása.

אין גאנץ איינפאך צו זאגען דאס דיא 20 קרייזער נאך יעדער אקציע נעהמע אן מיר „אהנע דין ומשפט“ וועס עס ניכט געפעללט זאל קיינע אקציען קויפען, אונד אויף פערלאנגען שיקקע אן דאס אקציען געלד צוריק — דיא ביכער אונד פאסט אבער ווערדען פיר 20 גולדען אויף גערעכענט ווערדען.

(אן פלוג — אין — פ —) יעטצט אס ערסטען סעפטעמבער וואר היער איינע אויסשטעלונג לונג פאן בהמות, אן זאח מיר דיא אויסשטעלונג זאן, איינע „קהל“ פערעהרטע מיך מיט מילך — דאן שטאך זיא אונד שטאטע מיך, אן שפראך זיא אן „ליעכע קהל ווארום שטאטט הא מיר?“ — זיא אנטווארטעטע דייעזע — „הוא וייללסט מיין פלייש אונד בלוט אויף עסען.“

אבער דא בוזחה — זאגטע אן — „איז מיר דען ניכט ליעכער דייע, מילך“ וואס נעמליך אין דויערנער „רוח איז —“ נור אבער מיט איינע בהמת לעסט זך קיינע חכמות שמיסען. אן ניג ווייטער, בעגענעטע מיך אין הונד אונד בעללסט — דא הך אן איהם צו „הוא הונד“ וועגן דאס בהמה מיך געשטאסען האט, זא האבע אן דאך וועניגסטענס איינמאל (איהרע מילך) פאן איהר אויך איינען גענוס געהאט, אבער וואסס בעללסט דוא? —

דא לאכטע דער קלוגע הונד: „יא! דיא גראסע בהמה, . . . ערסט לעסט זיא זך מעלקען דאן שטאטט זיא — אן בעללע אבער שאן אן פארדוויין ערשפארע אן גלייך איינען געד נוסס פאן מיר יעמאנדען צוקאממען צו לאסען“ וויל.

(אן מעהרערע) פילישע שוחטים אויסצושליעסן סען, חזו לא זוכר ולא יפקד — דאס איז קיינע מדה טובה אונד קיינע אהבת רעים — מאי חיות . . . דילמא . . . ביסטע סאלידערע איבערלעונג — דאס איז יא אנטעסטיטיוס —

נויג' בערצעל — זיא קענען דען „געפרארענען שוחטים“ איינער ניכט אים טינדעסען, פאן 2000 גולד רעדען זיא? (טייט קאמלויש) ביים בעסטען וויללען האבע אן קיינע צייט —

(וואידא הניארד) וואס קאנן אן טאבען וועגן אן דאצו קיינע צייט האבע —

(שיד) דייעזע וואכע ערהאלטען זיא איינע אטוויונג — איהר אכאנאטא ענדעט קאממענדיג וואכע, (שטויטא —) וועגן זיא הערין קאממען אונד זאגען ווערדען אין וועסען אויפטראגע זיא געקאממען זינד, ווערדען זיא בייא הרב ה' דפא „בילליגערע“ אונד שעהנערע בעקאממען, ווענען איינען בחור ווייסס אן נאך ניכט. —

(בעזונג) ביסטע איינע פראכע בעשטעללונג, שערענעליעש) אפערטע נאך שאראש אן וועס צו אדרעסירען? —

(באקסע) ביסטע דיא 3 זאבען ברעפליך מיר בעהאנט צו געבען, —

(לר' נ' ב' —) שרעקקען זיא ניכט, דער אנהוי שלאפט, אן ווילל איך נביאות זאגען ווארום ער

דערען ווייניגער וואס זענען אהען יעדוועדען שטיין דעם גרעסטען עלענדע פרויגעגעבען בלייבען.

דען היער ערוועהנטען איבעלשטענדען ווילל דער HHA פערבאנד אים איינפערנעמען מיט דען געמיינדע-פארשטענדען דערארט אבהעלפען, דאס דיא געמיינדע בעאמטען - אהען יעדוועדען בעלעסד טיגט צו האבען - דער איהען געבוירענדיגן רעכטע אונד אונטערשטיצונג טהיילאפטונג זיין זאללען.

וויר אונטערפערטיגטען, פיהלען אונז, אלס קאל-לעגען אומזעהער בערעכטיגט דיעזע ערלע זאכע אין בעוועגונג צו זעצטען, דא וויר פיר אונזערע טהער טינקייט אין אונזערען געמיינדען דער בעסטען בער-דאנדלונג אונז ערפרייען אונד זאמיט "עלכסטשוועקן" בייא אונז נאך איםגעשלאסען איזט.

דאמיט דורך ערוועהנטע אונטערשטיצונגען ניצטאנד שטארק בעלעכטיגט ווירד, שטיצט זיך דער HHA פערבאנד אויף פאלגענדע אייננאחמסד קוועללען:

(1) דער HHA פערבאנד האט פאן ה' בני-Weinstein אין קלויזענבורג איינע בוכדוקקערייא געקויפט.

(2) דער גענאנטע פערבאנד האט מיט דעם אין קלויזענבורג ערשיינענדיגן וואכענבלאטטע "קול מבשר" וועלכעס זיך ביז יעצט שאן דורך דיא פער-פעכטונג אונזערער אנגעלעגענהייטען דיא לעבע דער מייסטען שוחטים ערפרייט, איינע פערדיינבאר רונג געטראפען, לויט וועלכער דיעזעס בלאטט פיר דאס פערטינדען איינעם יעדען קאנקורענס פאן דען געמיינדען 10 קראנען פארדערט, דאפאן אבער 8 קראנען אין דיא קאסא דעם קולטוסבעאמטער פערבאנדעס אכ צונעבען ערפפליכטעט איזט.

דאפיר אבער קעניגען אונד ווערדען דיא מיטגליעדער דעם פערדיינעס נור אויף זאלבען פאסען אפפערירען, וועלכער אין דיעזע בלאטטע אננאצירט זיין ווירד.

אויסערדעם ווירד זיך דער פערבאנד, אונטער דער אויפזיכט איינעם אנערקאנטען ארטהאדאקס-ראבבינערס, מיט דעם פערקויפע, דער, בייא דער אויסאיבונג אונזערער הייל, רעליגיאן געטהונען ארטי-קעלן בעפאסען, וואדורך דיאגעמיינדען צו זאלבע דעם רעליגיאנס געכאטע פאללקאמטען ענטשפערעכענדע ארטיקעל "ביללע" געלאנגען אונד געבענבוי אויך דיא ארמען אנגעשטעללען מיט איינען סלויגען נוסצען בעדאכט ווערדען.

אויס אביגען גרינדען ווענדען וויר אונז נין אן דיא פארשטענדע דער יודישען געמיינדען מיט פאל-גענדען ערוועקען:

(1) וויר ביטטען ערגעבענסט, זעמטליכע אין

געמיינדע אנגעלעגענהייטען געטהונען דרוקסארטען אין דער - אין דען בעזיטן דעם גענאנטען פער-באנדעס איבערגעגעבען - פארלייפונג נאך דאס אייגענטהום דעם ה' בני-Weinstein בילדענדענדען, בוכדוקקערייא אנפערטיגען צו לאסען, דא אן דען רייגען געווינסט דיעזער דרוקקערייא דער ערוועהנטע קולטוסבעאמטער פערבאנד "אויך שאן יעצט" בער טהייליגט איזט, - וועסוועגען דא ביים איינעם ביללע גען פרייע נאך דען גענאנטען פערבאנד אין זינען ערלען שטרעבען אונטערשטיצען.

(2) מעגען זא פריינדליכסט דיא אין אהערער ווי געמיינדע פארקאמטענדען קונקור-אויסשרייבונגען, נור אין דעם בלאטטע "קול מבשר" אנאנצירען לאסען, דא עס זא פיר בירע פארטייען פאן גראסד סען פארטהייל זיין ווירד, וויל עפען דיעזעס בלאטט דאס לעבעלונג אונד דער קולטוסבעאמטען איזט. (3) וויר ביטטען פערנער דיא פארשטענדע דער געמיינדען, איהרעם בעדארף אין אלע אים גע-מינדעלעכען געטהונען רעקוויזיטען, נאמענט"יד "אין אחרונם" ע"צ... בייא דעם ערוועקען "HHA פערבאנד" בעשטעללען צו וואללען, דא וויר אויך דאדורך איינע קליינע הילפסקוועללע פיר דען פער-באנד צו געווינען האפען.

לעבליכע געמיינדען

שליעסליך ביטטען וויר טיעף ערגעבענט, נאכדעם, דער HHA פערבאנד אויך דיעזעס ערלע ציעל זיך צו אויפגאבע געמאכט האט, דאס ער פיר יעדעס זינער מיטגליעדער לעבענספערדערונגען מאכט אונד דאפיר דיא פרעמיען צאחלט, וועלכעס אלס איינע בעזאנדערע ערלע וואהלטהאט אנזוערר קענען איזט, דאס וויר אבער דיעזער וויכטיגע רעד זולטאט ערוויכען, דא עס דאך אויס דען ווינציגען אייננאחמען אונזערעם פערדיינעס ניכט דורכפיהרר באר ווערע, ביטטען וויר זונטערטהעניגסט דיא לעב-ליכען געמיינדען, זא מעגען פריינדליכסט אום דען צוועק אונזערעם פערדיינעס צו בעפערדערן פיר דען פערדיינען איינען קליינען פיקסען יעהררלי-כען בייטראג בעשטיממען.

טיווענד אונד אבער טיווענד אנגעשטעללען ווירד דאמיט געהאלפען זיין, ווער ווירד זיך וואהל דער וואהלטהעמיקייט יעצט ענטשעדיגען ווא עס זיך האנד-עלט, דיא אים דיענסטע אונזערער הייל, רעליגיאן מייסט בעשעפטיגטען צו אונטערשטיצען.

אהרע ווי פערשטענדונג ביטטען אונד ערד ווארטען אים נאמען דעם פערדיינעס:

(1) ביז אויף ווייטערער פערפונג, זינד זעמטליכע אנפראגען אונד פאסטענדונגען, אין

אנגעלעגענהייט דיעזעס פערדיינעס אן דיא אדמ, דעם "קול מבשר" צו ריכטען.

מיט טיעפער האכשטונג

ניסן פריעדמאן שריב ושיין סאטהמאר, יודא מאטקאוויטש שריב ומ"ן ושיבוי, ציפי יעקב בראנדפארפער שריב קאטוי משה טר"א ויהודי שריב ושיין בעינג, וואלף הערש שטיין שריב קלויזענבורג, יצחק בן ציון וויינשטיין קלויזענבורג.

אהררה גדולה

ומצוה לפרסם

אין דער הייזע וועלכע איך אונטער דען שוחטים פאר 2 מאן טען דורכמאכט, וואודע איך פאן מעהד רעדע ודא השם אין קלויזווארדיין בעפראגט, אכ אן דיא ליקערע קיין חשש איבור איזט. -

אך וואסע צו יענער צייט גאר קיינע אויסד קונפט דא "בער צו געבען, אומאזעניגער, דא דאך דיעזע נור מיט געסענצע (עטהער) ערצייגט זינד, דיא עטהער אבער ניכט אין אונגארן זאנדערן אין דייטש לאנד פארביצירט ווערדען.

זיך דיעזער געגעגענהייט נאכגעפארשט, פערד יאפפטע איך מיר דאס בוך אין וועלכעס דיא בעלעהד רונג דער ערצייגונג דיעזער עטהערדישען-ערלע געד גויר אנגעבען איזט, אפאטהעקער זאגטען מיר אויך דאס דיעזעס בוך דיעסבעציוולדיך דאס ריכטיגע אנגיבט, לויט וועלכעס נאך דייטליך הערפארעטהט, דאס אויף זעמטליכע ליקערע וועלכע מיט אונבעקאנטע (עסד סענצע) עטהער, הערגעטימעללט ווערדען, איין בעד גרינדעטער השיש אבילת הויר הערשט. -

עס איזט ניכט טיינע אויפגאבע אונד שטעהט דיעס אויך ניכט אין מיינע רעכטע אין דיעזער אכ געלעגענהייט איינען ארטהייל (וועדער איסור נאך הויר) צו פעללען, איך פערקנידע נור וואס מיינע אויגען זעהען.

דאס ערוועהנטע דייטשע בוך, איזט פאם דאקטאר כעמיקער געארגע ווילליאם אסקינאן - פערפאססט, Dr. Chem. George William Askinson זינד אים יאהרע 1887 אין וויען, פ ע ס ט אונד לייפציג אין A. Hartlehens Verlag אלס צווייטע אויפלאגע אונטער דעם טיטעל:

"Fabrikation der Ötherischen Oele" ערשיינען, דארט (זייטע 94) קאפ. XIII אונטער דער איבערשריפט:

"Darstellung der Ötherischen Oele durch Maceration"

שרייבט ער ווארטעטריי פאלגענדעס:

"דיא פעטע, וואוהאל דיא פליכטיגען אלס דיא פעסטען פעסטע, האבען דיא אייגענטאפט ריעבענדע שטאפע מיט גראסער ענערשיע אן זיך צו ציעהען אונד דיעלבען פעסטעזאחלטען, בעהאנדעלט מאן דאך זיך זאלכע פעטע מיט פפלאנצען שטאפען וועלד טע נישטע ייטעם ערלען ווירדען וואלגערוך פערדאנד קען, זא ניממט דאס פעטט דאס עטהערדישע עהל אין זיך אויף, גיבט עס אבער בייא לענגערעם צוואנטענדיין מיט זעהר שטארקעם אלקאהאל אן דיעזען אכ, זא דאס מאן שליעסליך איינע לעזונג דעם עטהערדישען עהלעם אין אלקאהאל פאר זיך האט, אויס וועלכע דורך אכר דעסאילירען דעם אלקאהאל דאס היינע עהל ערהאלט מען ווערדען קאנן."

איזט זאגט ווייטער אין דייטשער אבטהיילונג

"דאס היערבייא פערזונדעטע פעסט, דיא עס

טן אליווענדעהל אדער "שויינעפעסט" . . .

אין פיערטער אבטהיילונג זאגט ער נאך:

"ווען מאן צויר אינפוסיאן אליווענדעהל אנווענד

דעם . . . פערזונדעטע מאן "שויינעפעסט" . . .

זייטע 103 (Cap. XIV) אונטער דער איבערשריפט:

דיא דארשטעללונג דער עטהערדישען עהלע דורך דאס אבסארבעיאנט-פערפארען אין דרוטען אבטייטט, זאגט ער נאך דייטליכער פאלענדערעס: מאן בעניטצעט היערצו גלאומאפעלן . . . וועלכע מיט מעהרמאלס אויסגעקאכטע שוויינעפעסט . . .

פאן אלל דיעזעם - שטעהט זאפיעל

אינגאל פאר אינווערע אייגען קלאר, דאס בייא שוויינער

לייא ערצייגונג (מאטעראציאן אונד אבסארפעיאן)

דיעזער עהל, שוויינענפעסטע געברויכט ווירד, -

איך טהוע היעמיט מיינער פפליכט גענוג, דאס

אויך היער גאנצעס טהינדלונג אויף דיעזעס אויסשטאנד אויפערקאסא מאכע. -

צוגלייך אבער געבע איך אויך דיא בערווענדענדיע

נאכריכט בעקאנט, דאס דער היעזיגע יודישע אפאד

טהעקער J. Halász אנגעבליך עטהערדישע עהלע גאנץ

ריין אהנע יעדעס פעטט דאבייא צו בענטצען ערצייגט,

וועלכע בערויטענד וואהלדיגעבענדער אונד געשטאק

פאללער זינד אלס דיא מיט פעטט ערצייגטען, ער ערד

קלערט זיך אויך, זיינע עסענצען לעניי בשרות יעדער

קאנטראללע צו אונטערזעפען, (יעדאך אהנע חבשי

קאנן איך דאריבער פארלייפונג נאך קיינע פערמאטוארד

טונג איבערנעמען) עס ווירד אייך דיעזעס בלאטט

טע דאריבער נאך מעהרערעם ערוועהנט זיין. -

אתרוגים

פאן הרב הנאון מפה"י פערזונדעט דיא אדמ"ד בל

בילליגסט, דער ריין-געווינסט ווירד דען קולטוס בעאמטען-פאנד צו געפיהרט. -